

Андрій Васильович ТОДОЩУК

к.е.н., доцент, Національний університет "Львівська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9406-4846>

e-mail: a.todoschuk@gmail.com

Наталія Ярославівна ПЕТРИШИН

к.е.н., доцент, Національний університет "Львівська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4642-1778>

e-mail: natalya.petryshyn@gmail.com

Вікторія Олегівна ПОДОБІНСЬКА

студентка, Національний університет "Львівська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-5763-6839>

e-mail: viktoria.podobinska.me.2021@lpnu.ua

НАСЛІДКИ ВПЛИВУ НА МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС БЛОКАДИ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО КОРДОНУ

У статті проаналізовано роботу міжнародного бізнесу під час повномасштабного вторгнення та причини і наслідки блокування українсько-польського кордону; розглянуто основні проблеми міжнародних перевезень з якими зустрілись українські експортери; запропоновано рекомендації з можливих шляхів вирішення проблем перевезення товарів через кордон та припинення блокади українсько-польського кордону.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, міжнародні перевезення, блокада українсько-польського кордону

ВСТУП

Міжнародний бізнес – сфера діяльності, яка охоплює ділові операції між суб'єктами господарювання різних країн. Вона базується на принципах взаємовигідного співробітництва і прагне отримати економічний прибуток та досягти міцних позицій на світовому ринку. У сучасному взаємопов'язаному світі міжнародна торгівля відіграє вирішальну роль у стимулюванні економічного зростання, розвитку глобальної співпраці та покращенні рівня життя людей у всьому світі. Важливість міжнародної торгівлі неможливо переоцінити, оскільки вона пропонує численні переваги та можливості для країн, підприємств і окремих осіб [1]. Блокада українсько-польського кордону стала значним викликом для міжнародного бізнесу в Україні. Цей кордон не лише важливий з географічної точки зору, але й має ключове значення для транскордонної торгівлі та мобільності робочої сили між Україною та країнами ЄС. Закриття або обмеження руху через кордон спричинило численні негативні наслідки, зокрема для логістики, поставок товарів, а також для економічної стабільності малих та середніх підприємств. Крім того, закриття кордонів відзначилось зменшенням потоку іноземних інвестицій, що ускладнило відновлення української економіки в умовах кризи. У цьому контексті важливо вивчити, як саме блокада кордону вплинула на різні аспекти міжнародного бізнесу та визначити можливі шляхи подолання цих перешкод для збереження стабільності економічних відносин між Україною та Європою. У цій статті досліджено проблеми міжнародного бізнесу, зокрема вплив блокади українсько-польського кордону. Дослідження розвитку міжнародного бізнесу у складних умовах воєнного часу стало об'єктом уваги багатьох науковців. Зокрема, І.М. Козлова, О.Ю. Велика та Н.В. Козлов вивчали особливості стратегічного розвитку підприємств в умовах воєнного стану, акцентуючи на адаптаційних підходах до управління в кризових умо-

вах [2]. П.О. Скок та Ю.П. Сотник досліджували питання формування конкурентоспроможної стратегії підприємства у воєнний час, розглядаючи ключові аспекти забезпечення стійкості та конкурентоспроможності бізнесу [3].

Окрему увагу приділено аналізу викликів, які постали перед державою та суб'єктами ринку транспортних послуг в умовах війни. Так, А.В. Матвеева та В.В. Панченко проаналізували основні виклики для транспортного сектору України під час повномасштабної війни [4].

МЕТА статті – виявити ключові фактори, що впливають на міжнародний бізнес в умовах блокади українсько-польського кордону, зокрема, вплив на ланцюги постачання; визначити основні проблеми зміни структури зовнішньоекономічних операцій та вплив блокади на економіку країни; запропонувати шляхи подолання наявних перешкод, зокрема переговори між урядами обох країн, пошук компромісних рішень, впровадження спеціальних тимчасових заходів для полегшення руху через кордон, а також залучення міжнародних посередників.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Застосовано методику дослідження: аналіз наукових праць та законодавства, узагальнення, групування, систематизація тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ

Блокада українсько-польського кордону має значний вплив на міжнародний бізнес, оскільки цей кордон є важливим транспортним шляхом між Україною та країнами ЄС. Зокрема, блокада вплинула на кілька ключових аспектів бізнесу: ланцюги постачання, структуру зовнішньоекономічних операцій та економіку країни. Важливо зазначити, що з початку повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 р. країни-агресора, міжнародний бізнес зазнав значних змін:

1. *Логістика та ланцюги постачання.* Багато транспортних маршрутів стали небезпечними або недоступ-

ними через війну, що призвело до перебоїв у логістиці та ланцюгах постачання. Також це призвело до затримки доставки товарів та зростання їх вартості. Безліч компаній тоді змушені змінювати свої маршрути постачання, щоб обійти зону бойових дій та не зазнати втрат. Це призвело до додаткових витрат та складних логістичних завдань. Війна збільшила ризики для міжнародного бізнесу оскільки вантажі може бути пошкоджено або втрачено, а співробітники можуть опинитися у небезпеці.

2. *Зміна структури зовнішньоекономічних операцій.* Війна в Україні та закриття кордонів на півночі, сході та півдні призвели до значної зміни структури зовнішньоекономічних операцій країни. Україна переорієнтувала експорт на західні кордони, активно застосовуючи сухопутні маршрути через країни ЄС. Втрата доступу до морських портів змусила український бізнес шукати нові логістичні рішення та партнерів, що посилює інтеграцію з ЄС, але також створило інфраструктурні та економічні виклики.

3. *Економічні наслідки.* На світову економіку негативно вплинули санкції, що призвело до зростання ціни на енергоносії та інші товари. Прибуток компаній значно знизився. Також в багатьох країнах світу зросла інфляція. Наслідком цього є зниження купівельної спроможності людей та ускладнення у веденні бізнесу. Війна створила значну невизначеність на світових ринках, що негативно відобразилось на інвестиційних процесах та створило перешкоди на шляху до економічного зростання [6].

4. *Інші наслідки.* Багато компаній змушено закрились або скоротили виробництво, що призвело до втрати робочих місць як в Україні, так і в інших країнах. Війна спричинила і гуманітарну кризу в Україні, мільйони людей змушено покинули свої домівки. Здійснено масові релокації бізнесу як на захід України, так і за кордон.

Наслідком цього стало більше навантаження на міжнародні гуманітарні організації. Ситуація в Україні призвела також до геополітичних змін, оскільки багато країн переглядають свої оборонні стратегії та дипломатичні відносини.

Пункти пропуску на заході України стали єдиними транспортними коридорами для українських експортерів на ринки ЄС та й у весь світ. ЄС, підтримуючи українську економіку, на один рік скасував дозволи для наших перевізників. Влітку 2023 р. ЄС продовжив це правило ще на рік. Це негативно вплинуло на бізнес польських перевізників та аграріїв, які згодом розпочали блокаду кордонів. Значні черги на кордоні спостерігались ще до початку блокади. Федерацією роботодавців України здійснено опитування, яке дало такі результати: у 40 % середня затримка вантажу становила 5-10 днів, у 53 % респондентів – 10-15 днів. Також у 2022 р. Польща посіла перше місце за обсягом торгівлі товарами з Україною та країнами Європи, що також вплинуло на початок блокади. Тобто обсяг продовжував зростати майже на 25 %, незважаючи на війну [10].

16 березня 2023 р. ЄС продовжив дію «транспортного безвізу» до липня 2024 р. Польські перевізники оголосили страйк, та вже 6 листопада 2023 р. почалась блокада українсько-польського кордону. Тоді рух вантажівок перекрито польськими перевізниками у пунктах пропуску «Краківець – Корчова», «Ягодин – Дорогуськ» та «Рава-Руська – Гребенне». Для проїзду ванта-

жівок залишилось три пункти пропуску: «Шегині – Медика», «Устилуг – Зосин» та «Нижанковичі – Мальховіце» (згідно з міжнародною угодою між Україною та Польщею у цьому пункті пропуску здійснювався пропуск лише порожніх транспортних засобів). Станом на 22 листопада у чергах зібралось до 3 тис. вантажних автомобілів. Лише безпекові та гуманітарні вантажі мали змогу проїхати, решта пропускались лише одна вантажівка на годину. Згодом перевізники блокували проїзд вантажівок із паливом та гуманітарною допомогою для України [12]. 23 листопада також заблоковано пункт пропуску «Шегині – Медика».

До основних вимог протестувальників відносились:

1. Заборона на імпорт української сільськогосподарської продукції до ЄС.
2. Збільшення квот на експорт польської сільськогосподарської продукції до України.
3. Зниження податків та акцизів для польських фермерів.
4. Спеціальні черги для порожніх вантажівок.
5. Спеціальні черги для транспортних засобів з ЄС у системі «Є-Черга».

6. Повернення дозволів для українських перевізників.

За даними НБУ тільки в листопаді 2023 р. Україна втратила 700 млн \$ імпорту та 160 млн \$ експорту [11]. Блокада автомобільних пунктів пропуску може спричинити втрату 1 % зростання ВВП за підсумками 2023 р. [8]. Враховуючи ситуацію в країні, а саме повно масштабне вторгнення країни агресора, – це дуже великі втрати для економіки. Усі спроби українських чиновників провести переговори з блокувальниками були безуспішними. Шанси досягти компромісів були нереальними, адже вимоги протестувальників були неприйнятними для України.

1 грудня 2023 р. проведено переговори між Україною та Польщею: основне питання, що піднімалося – це розблокування кордону, а саме для проїзду пустих авто відкрити пункт пропуску «Утринів – Долгобичув»; у системі «Є-Черга» створити окремий пас для порожніх транспортних засобів на пунктах пропуску «Ягодин – Дорогуськ» та «Краківець – Корчова»; строком на 1 міс. запустити проєкт з реєстрацією «Є-Черга» на пункті пропуску «Нижанковичі – Мальховіце». 4 грудня усі вимоги блокувальників виконано, та врегулювати ситуацію на кордоні це і надалі не допомогло.

9 лютого 2024 р. фермери знову розпочали великий страйк у Польщі. Причиною блокування усіх кордонів, блокпостів, доріг та трас стало зниження цін на польські продукти через наплив українських товарів до Польщі. У пункті пропуску «Ягодин - Дорогуськ» польські фермери пошкодили українські фури із зерном та висипали його на проїзну частину. Проводилось багато переговорів, розблоковувались кордони та згодом, а інколи в цей ж день, коли кордон розблоковано, протестувальники його знову блокували та продовжували страйк [5].

Статистика перетину кордонів за жовтень 2023 р. показує, що щодня через польські пункти пропуску перетинало 1140 автотранспортних засобів. На початку блокади через 3 заблоковані пункти пропуску пропустили 960 авто. Та вже з 7 до 10 листопада 2023 р. перетинали лише близько 70 автотранспортних засобів на добу. Тобто близько 740 авто за добу на трьох прикордонних пунктах не змогли перетнути кордон і заст-

рягли в черзі [9]. Це спричинило прямі збитки у 222 тис. євро через простой. Через такі втрати страждають експортери. Імпортери, особливо палива, пластикових виробів і продуктів харчування, також зазнають значних втрат.

Зовнішньоекономічна діяльність українських компаній має значний вплив на економіку України. Саме зовнішня торгівля продукцією, яка виробляється на території України, приносить значить внесок в економіку України. Особливо в іноземних країнах ціниться товар, який є природного виробництва, містить натуральні матеріали. З початком блокади українсько-польського кордону торгівля товарами українськими компаніями значно погіршилась, особливо для компаній, які мали укладені контракти для торгівлі з іноземними країнами.

Блокада кордону має значний негативний вплив на українських експортерів, і це можна продемонструвати на прикладі компанії «Нібулон», одного з найбільших агропромислових холдингів в Україні, який спеціалізується на виробництві та експорті зернових і олійних культур [13]. Основними наслідками блокади кордону для компанії «Нібулон» є:

1. *Переешкоди в постачанні*: у зв'язку із блокуванням українсько-польського кордону терміни доставки продукції від продавця до покупця зросли у декілька разів, більшість товарів знаходяться на кордоні між двома суміжними країнами і блокування перешкоджає їхньому переміщенню, що, зі свого боку, збільшує терміни поставки необхідної продукції. Також це впливає на репутацію та подальші контракти компанії, яка надає послуги.

2. *Збільшення витрат на логістику*: компанія шукає способи зберегти свою репутацію на міжнародному ринку, забезпечуючи безперебійну доставку продукції в іноземні країни. Для цього розглядаються альтернативні маршрути поставок через країни, які не мають обмежень на кордоні. Проте такий підхід суттєво збільшує логістичні витрати, оскільки вимагає залучення додаткових транспортних компаній, а також оплати за більш складні та тривалі маршрути. Це призводить до додаткових фінансових витрат для компанії.

3. *Фінансові втрати*: за блокади українсько-польського кордону компанія повинна шукати варіанти доставки продукції у визначені терміни, що, зі свого боку, буде приносити додаткові витрати. Також фінансові

витрати можуть виникнути тоді, якщо покупець не отримає товар у визначений термін.

4. *Порушення ланцюга постачання*: якщо компанії мають складний ланцюг постачання, що охоплює кілька країн, блокада призведе до порушення цього ланцюга, особливо якщо ключові компоненти або товари постачаються через блокований кордон.

5. *Втрати ринків збуту*: якщо компанії не можуть вчасно постачати товари на заблоковані ринки або виконувати контракти, це призведе до втрати ринків збуту та клієнтів, а також конкурентних недоліків на цих ринках.

6. *Політичний ризик*: блокада кордону відобразиться на загальному політичному кліматі між країнами та вплине на міжнародні відносини. Це створить додатковий політичний ризик для бізнесу, зокрема для компаній, що працюють в обох країнах. Також призведе до втрати союзника в такий нелегкий час для України.

ВИСНОВКИ

Блокада кордону між Україною та Польщею має серйозні наслідки для обох країн і впливає на міжнародний бізнес, логістику, виробництво та інші сфери. Конфлікт потребує швидкого та ефективного вирішення для забезпечення безперешкодного руху товарів та людей через кордон. Можливі способи вирішення конфлікту включають переговори між урядами обох країн, пошук компромісних рішень, впровадження спеціальних тимчасових заходів для полегшення руху через кордон, а також залучення міжнародних посередників, якщо необхідно. Важливо підкреслити значення співпраці та діалогу між Україною та Польщею для забезпечення стабільності, розвитку та процвітання обох країн та регіону загалом. Необхідно запровадити заходи для уникнення подальших конфліктів та розробки механізмів, що сприятимуть вирішенню подібних ситуацій у майбутньому.

Отже, розуміння причин конфлікту, пошук компромісних рішень і прагнення до співпраці мають вирішальне значення для успішного вирішення проблеми блокади та підтримки стабільності й розвитку в регіоні. Важливо, щоб всі сторони конфлікту діяли з розумінням та відповідальністю, адже від цього залежить не лише економічне благополуччя України та Польщі, але й гуманітарна ситуація в обох країнах.

Список використаних джерел

1. Що таке міжнародний бізнес? URL: <https://ukrayinska.libretexts.org/%>
2. Козлова І.М., Велика О.Ю., Козлов Н.В. Особливості стратегічного розвитку підприємств в умовах воєнного стану. *Бізнес Інформ*. 2023. № 5. С. 134-140.
3. Скок П.О., Сотник Ю.П. Формування конкурентоспроможної стратегії підприємства у воєнний час. *Бізнес Інформ*. 2023. № 11. С. 347-352.
4. Матвеева А.В. Особливості міжнародних перевезень у умовах російсько-української війни. *Збірник матеріалів Науково-практичної конференції «Захист прав людини в умовах воєнного стану»*. 2023. С. 56-61
5. Вихід з Польщі: український бізнес адаптується до блокади кордону. URL: <https://www.unian.ua/economics/transport/vihid-z-polshchi-ukrajinskiy-biznes-adaptuyetsya-do-blokadi-kordonu-12483465.html>
6. Блокада кордону. Як це оцінюють у Польщі і до чого готуватися українському бізнесу. URL: <https://glavcom.ua/columns/nepran/blokada-kordonu-jak-tse-otsinjuyut-u-polshchi-i-do-choho-hotuvatisja-ukrajinskomu-biznesu-972607.html>
7. 20-mile backup as Polish truckers blockade border in standoff with Ukrainian drivers. URL: <https://www.npr.org/2024/01/07/1223065019/20-mile-backup-as-polish-truckers-blockade-border-in-standoff-with-ukrainian-dri>
8. НБУ: втрати експорту через блокади кордону становили 160 мільйонів доларів, імпорту - 700. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/12/19/707884/index.amp>
9. Price of Blockade: Consequences of Protest on Ukrainian-Polish Border. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/eng/experts/2023/11/14/7173492/>
10. Blockade of border crossings with Poland threatens Ukraine's entire economy. URL: <https://gmk.center/en/posts/blockade-of-border-crossings-with-poland-threatens-ukraines-entire-economy/>
11. Losses from the blockade on the Polish border amount to €700 thousand per company – EBA. URL: <https://gmk.center/en/news/losses->

from-the-blockade-on-the-polish-border-amount-to-e700-thousand-per-company-eba/

12. Ukraine's economy has already lost almost €400 million due to protests on the Polish border – EBA. URL: <https://babel.ua/en/texts/101167-ukraine-s-economy-has-already-lost-almost-400-million-due-to-protests-on-the-polish-border-and-worst-of-all-the-military-cargoes-are-also-stuck-we-answer-the-main-questions-about-the-blockade-and-its->

13. Блокада польських фермерів кордону не вплинула на наш бізнес - власник Нібулону. Landlord. URL: <https://landlord.ua/news/logistika/blokada-polskyh-fermeriv-kordonu-ne-vplynula-na-nash-biznes-vlasnyk-nibulonu/>

Reference

1. What is international business? URL: <https://ukrayinska.libretxts.org/%> [in Ukrainian].
2. Kozlova I. M., Velyka O. Yu., Kozlov N. V. Peculiarities of strategic development of enterprises under martial law. *Business Inform.* 2023. № 5. pp. 134-140. [in Ukrainian].
3. Skok P.O., Sotnyk Yu.P. Formation of a competitive enterprise strategy in wartime. *Business Inform.* 2023. № 11. pp. 347-352. [in Ukrainian].
4. Matvieieva A.V. Peculiarities of international transportation in the conditions of the Russian-Ukrainian war. *Proceedings of the Scientific and Practical Conference "Protection of Human Rights in Martial Law"*. 2023. pp. 56-61. [in Ukrainian].
5. Leaving Poland: Ukrainian business adapts to the border blockade. URL: <https://www.unian.ua/economics/transport/vihid-z-polshchi-ukrajinskiy-biznes-adaptuyetsya-do-blokadi-kordonu-12483465.html> [in Ukrainian].
7. Border blockade. How it is evaluated in Poland and what Ukrainian business should prepare for. URL: <https://glavcom.ua/columns/nepran/blokada-kordonu-jak-tse-otsinjuyut-u-polshchi-i-dochoho-hotuvatisja-ukrajinskomu-biznesu-972607.html> [in Ukrainian].
8. 20-mile backup as Polish truckers blockade border in standoff with Ukrainian drivers– URL: <https://www.npr.org/2024/01/07/1223065019/20-mile-backup-as-polish-truckers-blockade-border-in-standoff-with-ukrainian-dri> [in English].
9. NBU: export losses due to the border blockade amounted to 160 US dollars, imports - 700. *Economic truth.* URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/12/19/707884/index.amp> [in Ukrainian].
10. Blockade of border crossings with Poland threatens Ukraine's entire economy. URL: <https://gmk.center/en/posts/blockade-of-border-crossings-with-poland-threatens-ukraines-entire-economy/>
11. Losses from the blockade on the Polish border amount to €700 thousand per company – EBA. URL: <https://gmk.center/en/news/losses-from-the-blockade-on-the-polish-border-amount-to-e700-thousand-per-company-eba/>
12. Ukraine's economy has already lost almost €400 million due to protests on the Polish border – EBA. URL: <https://babel.ua/en/texts/101167-ukraine-s-economy-has-already-lost-almost-400-million-due-to-protests-on-the-polish-border-and-worst-of-all-the-military-cargoes-are-also-stuck-we-answer-the-main-questions-about-the-blockade-and-its->
13. The blockade of Polish border farmers did not affect our business - the owner of Nibulon. Landlord. URL: <https://landlord.ua/news/logistika/blokada-polskyh-fermeriv-kordonu-ne-vtlyna-na-nash-biznes-vlasnyk-nibulonu/> [in Ukrainian].

Andrii TODOSHCHUK

PhD in Economics, Associate Professor, Lviv Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9406-4846>

e-mail: a.todoschuk@gmail.com

Nataliia PETRYSHYN

PhD in Economics, Associate Professor, Lviv Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4642-1778>

e-mail: natalya.petryshyn@gmail.com

Viktoriiia PODOBINSKA

student, Lviv Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-5763-6839>

e-mail: viktoriiia.podobinska.me.2021@lpnu.ua

THE CONSEQUENCES OF THE BLOCKADE OF THE UKRAINIAN-POLISH BORDER ON INTERNATIONAL BUSINESS

Introduction. From February 22, 2022, international business, namely the export and import of goods with Ukraine, has undergone significant changes. Many transport routes have become unsafe or inaccessible, leading to disruptions in logistics and supply chains. Checkpoints in western Ukraine have become the only transport corridors for Ukrainian exporters to EU markets. The importance of finding ways to end the blockade of the Ukrainian-Polish border determines the relevance of the research

The purpose of the paper is to identify the causes and consequences of blocking the Ukrainian-Polish border and to provide certain recommendations for resolving the conflict in order to increase the country's export-import potential.

Results. With the beginning of the full-scale war, transportation by road transport across the western borders, namely: "Krakowec – Korchowa", "Yagodyn – Dorogusk", "Rava-Ruska – Grebenne", "Shegyny – Medica", "Ustylug – Zosyn" and "Nyzhankovychi – Malchowice", became one of the safest types of export and import of Ukrainian goods with the European Union. However, due to the blockade of the Ukrainian-Polish border, international business suffered significant losses. First, the consequence of the blockade is significant losses for Ukraine, which amount to: imports - \$500 million and exports - \$160 million, according to the National Bank of Ukraine. Secondly, Ukraine suffered significant losses also due to damage to transport and the spilling of grain and other goods from trucks by Polish transporters. Thirdly, due to the blockade, organizations that provide military assistance to the Armed Forces of Ukraine face delays in the delivery of critical goods. Ending the blockade of the Ukrainian-Polish border is extremely important, because not only the economic well-being of Ukraine and Poland depends on it, but also the humanitarian situation in both countries.

Conclusion. To resolve the conflict, negotiations between the governments of both countries, the search for compromise solutions, the implementation of special temporary measures to facilitate movement across the border, and the involvement of international mediators, if necessary, are proposed. It is important to emphasize the importance of cooperation and dialogue between Ukraine and Poland to ensure stability, development and prosperity of both countries and the region as a whole.

Keywords: foreign economic activity, international transportation, blockade of the Ukrainian-Polish border